

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

«Затверджую»

Ректор Роман ПЕТРИШИН

«10» квітня 2024 р.

ПРОГРАМА

ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ІСПИТУ

для здобуття освітнього ступеня «Бакалавр»

(друга вища освіта за іншою спеціальністю)

галузь знань – 23 «Соціальна робота»

спеціальність – 231 «Соціальна робота»

ОП «Соціальна робота»

Схвалено вченою радою факультету
педагогіки, психології та соціальної роботи

Протокол № 8 від «10» квітня 2024 р.

Голова вченої ради

 Тетяна ФЕДІРЧИК

Чернівці – 2024

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Правилами прийому до Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича обумовлено, що «особи, які мають закінчену базову або повну вищу освіту», можуть вступати до ЧНУ для здобуття ступеня бакалавра за іншою спеціальністю на перший або старші курси (у тому числі зі скороченим терміном навчання).

Для вступу для здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за *спеціальністю 231 Соціальна робота* обов'язковим є складання вступного фахового іспиту з *загальних питань соціалізації особистості*.

Основним завданням вступного іспиту є виявлення в абітурієнтів рівня володіння знаннями про співвідношення людини і суспільства як соціальних феноменів сучасної цивілізації; розуміння закономірностей функціонування і розвитку соціуму як в цілому, так і його підсистем та форм; сформованості громадянської позиції по відношенню до своєї країни та людства у цілому.

Знання абітурієнтів про людину і світ як специфічну цілісність мають бути засвоєні на високому науковому рівні, тому в структурі іспиту інтегровані знання цілісного циклу суспільних наук: соціології, політології, правознавства, етики, економічної теорії, соціальної психології, культурології, соціальної екології, філософії.

У програмі подаються питання, які розкривають процес взаємодії громади, сприяють суспільній консолідації, не суперечать традиційним цінностям суспільства – повазі до людської гідності, справедливості та солідарності.

При складанні фахового вступного іспиту абітурієнти мають:

знати: особливості становлення людини; важливість саморозвитку в процесі формування особистості; природу та соціальну сутність життєвого самовизначення; про вплив глобальних проблем сьогодення на діяльність людини.

вміти: аргументовано, переконливо викладати власні думки, відстоювати свою позицію; керувати власною поведінкою в різних життєвих ситуаціях; планувати та програмувати людську діяльність; передбачати і аналізувати вплив політичної системи на життя особи; визначати рівень та динаміку соціального напруження.

Програма схвалена на засіданні кафедри педагогіки та соціальної роботи, протокол № 8 від 12 березня 2024 р.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Становлення людини і структура людської діяльності. Походження та становлення людини. Індивідуальне становлення людини. Стратегія життя людини. Сутність і структура людської діяльності. Духовний світ людини. Людина серед людей. Самовизначення та самореалізація людини.

Людина в системі суспільних відносин. Виникнення і сутність суспільства. Природні передумови суспільного життя. Соціальне життя і соціальна структура суспільства. Людина в системі суспільно-політичних відносин. Світогляд як основа культури. Доля людини у XX столітті. Людство на порозі XXI століття. Особливості сучасної цивілізації. Глобальні проблеми сучасності.

Гендерна соціалізація. Стереотипи та їх роль у житті людини і суспільства. Поняття дискримінації. Ксенофобія. Расизм. Зародження конфліктів та шляхи їх подолання. Місце конфліктів в людському спілкуванні.

Соціальна структура населення. Стратифікація сучасного українського суспільства. Соціальна мобільність. Сутність стосунків між людиною та державою.

Права та відповідальність людини і громадянина. Суть, атрибути та функції громадянського суспільства. Політичні партії. Опозиція. Лобізм. Політична еліта та політичне лідерство.

Демократія як політичний режим та народовладдя. Вибори як інструмент демократії. Типи виборів. Територіальне громадське та місцеве самоврядування.

Свобода слова та цензура. Нація етнічна та нація політична. Нація і націоналізм. Міжнаціональні відносини і причини виникнення міжнаціональних конфліктів. Міжконфесійні стосунки та їх вплив на життя в полікультурному суспільстві.

Геополітичне становище сучасної України. Місце України в інтеграційних процесах в Європі. Толерантність, плюралізм, компроміс як основа спілкування світової спільноти.

Рекомендована література

Базова (основна)

1. Конституція України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Андрущенко В. Організоване суспільство Проблема організації та суспільної самоорганізації в період радикальних трансформацій в Україні на рубежі століть: досвід соціально-філософського аналізу /В. П. Андрущенко. - К.: ТОВ «Атлант ЮЕМСі», 2006. - 498 с.
3. Бакка Т. В. Людина і світ: рівень стандарту, академічний рівень, профільний рівень : підручник для 11 кл. / Бакка Т. В., Марголіна Л. В., Мелещенко Т. В. – К.: Освіта, 2012. – 240 с.
4. Вілков В. Людина і світ / Вілков В. – Х., 2001. – 260 с.

5. Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика / Вебер М. – К.: Основи, 1998. – 520 с.
6. Веймер Д. Аналіз політики. Концепція і практика / Веймер Д. – К. : Основи, 2000. – 654 с.
7. Гісем О. Людина і суспільство: в схемах, таблицях і коментарях, 11 клас / Гісем О, Мартинюк О. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2003. – 252 с.
8. Глобалізація і безпека розвитку: колективна монографія / за ред. О.Г.Білоруса. – К.: КНЕУ, 2001.
9. Горелов М. Е. Цивілізаційна історія України: нариси / Горелов М. Е., Моця О. П., Рафальський О. О. – К.: ЕксОб, 2006. – 632 с.
10. Губерський Л. В. Культура. Ідеологія. Особистість: методолого-світоглядний аналіз / Губерський Л. В., Андрущенко В. П., Михальченко М. – К.: Знання України, 2002. – 577 с.
11. Дашутін Г. Політичний ідеал: світовий досвід і сучасна Україна: монографія / Дашутін Г. – К.: Академ Перс, 2006. – 303 с.
12. Діденко В. Ф. Людина і світ: словник / Діденко В. Ф., Кондрашова-Діденко В. І., Діденко Л. В. – К., 1998.
13. Етика ділового спілкування: курс лекцій / Т. К. Чмут [та ін.]. – К. : МАУП, 2003. – 208 с.
14. Життєва компетентність особистості: від теорії до практики : наук.- метод. посібник / за ред. І. І. Єрмакова. – Запоріжжя: Центріон, 2005. – 640 с.
15. Іванченко Л. В. Особливості світоглядного формування особистості в сучасних умовах / Л. А. Іванченко, А.А. Струєва // Вісник Житомирського пед. університету. – 1999. – Вип. 4. – С. 35 – 37.
16. Кармалюк С.П. Національна і культурна ідентичність в умовах глобалізації / С.П. Кармалюк, Г.В. Чайка //Україна-Європа-Світ.: Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини/ Випуск 4 – Тернопіль, 2010.- С.101-110.
17. Костюков С. Загальнолюдські та національні культурні цінності: проблема єдності / Костюков С. // Вища освіта України. – 2008. – №3. – С. 75 – 83.
18. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні: Інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / Кремень В. Г. – К.: Грамота, 2005. – 448 с.
19. Крисаченко В. С. Екологія. Культура. Політика: Концептуальні засади сучасного розвитку / Крисаченко В. С., Хилько М. І. – К.: Знання України, 2001. – 597 с.
20. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності: Проект / наук. кер. О. Сухомлинська // Шлях освіти. – 2000. – №3. – С.7 – 12.
21. Людина в сучасному соціумі: навч. посіб. / уклад. Л. В. Войтова. – Умань : ПП Жовтий, 2011.
22. Людина і світ: підручник для 11кл. загальноосв. навч. закл. / І.В. Губерський, В.Г. Кремень А.О. Приятельчук [та ін.]; за ред. І.В. Губерського. – 3-тє вид., переробл. і доп. – К.: Знання, 2007. – 350 с.
23. Людина і світ: підручник / Л. Б. Губерський, В.Г. Кремень, А.О. Приятельчук та [ін.]. – К. : Знання; КОО, 2001. – 349 с.

24. Людина і суспільство: електронний підручник / М. І. Романенко, Ю. Ю. Бродецька, О. Є. Висоцька, В. В. Токовенко; під заг. ред. М. І. Романенка. – Дніпропетровськ : ТОВ «Інновація», 2005. – 7.15 Мб.
25. Морозов О. Ф. Ціна думки – інтелектуальний капітал / О.Ф. Морозов. – Донецьк: Юго-Восток, 2005. – 351 с.
26. Огнев'юк В. Освіта і цінності демократії / В. Огнев'юк // Персонал. – 2003. – №2. – С. 72 – 78.
27. Сисоєва С. О. Освіта і особистість в умовах постіндустріального світу: монографія / С.О. Сисоєва. – Хмельницький : ХГПА, 2008. –324 с.
28. Філософія: світ людини: курс лекцій: навч. посібник / В.Г.Табачковський, М.О. Булатов, Н.В. Хамітов [та ін.]. – К. : Либідь, 2003. – 432 с.
29. Терещенко Ю.І. Світ обертається довкола творців нових цінностей (Освіта як екзистенційний пріоритет України) (Ю.І. Терещенко) // Віче. - 2001. - №6(111). - С. 103-114.
30. Тюріна Т. Г. Шляхи духовного формування особистості / Тюріна Т. Г. – Львів, 2005.
31. Філософія політики: хрестоматія в 4-х томах / ред. кол. Я. В. Губерський, В. П. Андрущенко, М.І. Бойченко. – К., 2003.
32. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору / В.Г. Кремень. - К.: Педагогічна думка, 2009. - 520 с.
33. Фурман А. В. Соціальна культура / А. В. Фурман, О. Морщакова // Психологія і суспільство. – 2015. – № 1. – С. 26 – 36.
34. Шляхтун П. П. Політологія: Теорія та історія політичної науки: підручник / Шляхтун П. П. – К., 2002.
35. Шумра Л. Моральні цінності як основа духовного виховання / Л. Шумра // Рідна школа. - 2004. - №6. -С. 28 – 30.

Інформаційні ресурси

36. Морщакова, О. С. Людина у сучасному соціумі [Електронний ресурс]: опор. консп. лекцій / О. С. Морщакова. – Тернопіль: ТНЕУ, 2011. – 74 с.. – Режим доступу: <http://library.tneu.edu.ua>
37. Морщакова, О. Соціальні цінності і ціннісно-змістове наповнення процесу соціалізації [Електронний ресурс] / О. Морщакова. – Режим доступу : <http://library.tneu.edu.ua>
38. Людина і світ [Електронний ресурс] : навч. посіб. / Косенчук О. Л.. – Режим доступу: studopedia.org/4-62361.html
39. Людина і світ [Електронний ресурс]: підручник для 11 кл. загальноосвіт. навч. зак. (рівень стандарту та профільний рівень) / Назаренко Н. В., Воронянський О. В., Назаренко Г. І., [та ін.]. – Х.: Оберіг, 2012. – 240 с., іл.. – Режим доступу: <http://kshpk.org.ua/wp-content/>
40. Юрій М.Ф. Людина і світ [Електронний ресурс] / Юрій М.Ф. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1584072010712/sotsiologiya/lyudina_i_svit

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ відповідей на вступному фаховому іспиті для абітурієнтів, які вступають на перший (бакалаврський) рівень вищої освіти спеціальності 231 Соціальна робота (друга вища освіта)

Вступний фаховий іспит приймається в формі екзамену, що проводиться за білетами, складеними у повній відповідності до програми вступу.

Структурно білет є композицією різнотипних завдань:

1 і 2 - питання теоретичного змісту, 3 - питання аналітико-проектувального характеру, розв'язування практичної фахової ситуації, оцінка проблеми та шляхи її вирішення, 4-е – тест з 25 питань.

Відповідь абітурієнтів на кожне питання екзаменаційного білету оцінюються у 25 балів.

Усім абітурієнтам за рішенням приймальної комісії присвоюється коефіцієнт 100, що в сумі з балами за усну відповідь на питання екзаменаційного білету складає 200 балів.

Основними критеріями оцінювання відповіді абітурієнта на іспиті є такі:

- повнота висвітлення змісту питання;
- логіка побудови відповіді;
- зв'язок теоретичного матеріалу з практичною діяльністю;
- культура усного мовлення, володіння державною мовою.

Критерії оцінювання відповіді

на питання теоретичного та аналітико-проектувального характеру

Оцінка **«відмінно» – 22-25 балів** – виставляється, якщо абітурієнт точно і повно відповів на запитання білета, чітко й логічно відповів на поставлені екзаменаторами запитання, вільно володіє науковою термінологією, наводить приклади з допоміжної літератури та власної практики, демонструє бачення практичного застосування вивченого матеріалу в соціально-педагогічній роботі з різними категоріями населення.

Оцінка **«добре» – 17-21 балів** – ставиться у випадку, коли при відповіді абітурієнт допустив деякі неточності чи залишилась нерозкритою частина білета (до 15%) за умови, що принципові моменти запитань були розкриті правильно, незначні помилки усуваються самим абітурієнтом, коли на помилки вказує екзаменатор. Абітурієнт наводить приклади з власної практики, частково демонструє бачення практичного застосування вивченого матеріалу в соціально-педагогічній роботі з різними категоріями населення.

Оцінка **«задовільно» – 12-16 балів** – виставляється за наявності у відповіді декількох суттєвих неточностей, нечіткості відповіді, коли 30-50% змісту білета залишається нерозкритою, допущені помилки і порушена логіка викладу, що вплинуло на результат та правильність висновків. Відповідь не аргументована прикладами, посиланнями на нормативно-правову базу та літературні джерела. Абітурієнт відчуває труднощі при встановленні зв'язку між питаннями білету та його практичним виконанням. На додаткові запитання екзаменатора відповідає теж в межах 45-50%.

Оцінка «незадовільно» – **0-11 балів** – виставляється, якщо абітурієнт не засвоїв матеріал у межах програм навчальних дисциплін (менше 50%), не дає конкретної відповіді на питання білету, не наводить прикладів, не ознайомлений з методичною і навчальною літературою з дисципліни, не здатний висвітлити поставлене питання. На додаткові та навідні запитання екзаменатора абітурієнт часто не знає правильної відповіді. Не володіє базовими категоріями та основними теоретичними поняттями з фахових дисциплін.

Критерії оцінювання

розв'язування тестових завдань

4-е питання білету містить 25 позицій тестових завдань. За кожну правильну відповідь абітурієнт отримує 1 бал, неправильна відповідь – 0 балів..

Максимальна кількість балів на вступному випробуванні – 200.

Знання абітурієнтів оцінюються за загальними критеріями оцінювання тестових завдань:

- **180-200 балів (високий рівень)** (більше 90% правильних відповідей) виставляється за вибір правильної відповіді майже на всі тестові завдання, характеризує глибокі знання змісту предмета: уміння аналізувати, порівнювати, виділяти головне; відзначається системністю, послідовністю, логічністю знань, якісно сформованими практичними вміннями та навичками, програмовий матеріал засвоєний на високому рівні;
- **150-175 балів (достатній рівень)** (76-90% правильних відповідей) виставляється за вибір правильної відповіді на більшість тестових завдань, характеризує повні знання змісту предмета: вільне володіння практичними навичками; аргументоване знання матеріалу, але допускаються незначні неточності у розкритті змісту окремих тем програми;
- **125-145 балів (середній рівень)** (60-75% правильних відповідей) – виставляється за вибір правильної відповіді на більшість питань (як правило першого рівня складності); характеризує поверхневе оволодіння матеріалом окремих питань навчальних курсів, абітурієнт плутає поняття, невпевнений у правильності відповіді, допускає неточності у теоретичних знаннях; не вміє встановлювати взаємозв'язок теорії з практикою.
- **100-120 балів (низький рівень)** (менше 50% правильних відповідей) – виставляється за вибір правильної відповіді лише на окремі питання програми; що характеризує поверхове оволодіння теоретичними знаннями, науковими фактами, визначеннями; відсутня здатність аналізувати; не вміє оцінювати психолого-педагогічні факти та явища, встановлювати взаємозв'язок теорії з практикою.

**Завідувач кафедри педагогіки
та соціальної роботи**

Людмила ТИМЧУК